

DIGITALISAATIO TUO RATKAISUJA JA LUO UUSIA MAHDOLLISUUKSIA

Mervi Rajahonka & Noora Talsi

Euroopan unionissa esiteltiin vuonna 2021 Digikompassi ja Digitaalinen vuosikymmen 2030 -ohjelma. Valtioneuvoston selonteossa (2022) kuvataan Suomen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja haasteita digitalisaation hyödyntämisessä. Selonteossa on mukana Suomen Digikompassi, joka sisältää kansallisen vision vuoteen 2030.

Selonteon mukaan Suomen vahvuuksia ja mahdollisuuksia ovat muun muassa kansalaisten osaaminen ja teknologiamyönteisyys, yhteistyökulttuuri, ketteryys ja toimivat tietoliikenneverkot. Heikkouksia ja uhkia ovat muun muassa investointien puute, datan jakamisen haasteet, osaa-japula sekä digitaalisen turvallisuuden heikentyminen. Digikompassin visio vuodelle 2030 määritellään seuraavasti: *”Rakennamme yhdessä houkuttelevaa, kilpailukykyistä, kestäväää ja hyvinvoivaa digitaalisesti kyvykästä Suomea.”* Visio osoittaa, että digitalisaatio on ymmärrettävä keinoksi eikä itsetarkoitukseksi. Digitalisaatio tukee yritysten kilpailukykyä sekä Suomen kehitystä kohti kestäväää ja hyvinvoivaa yhteiskuntaa, joka houkuttelee osaajia myös muualta.

Yksi Digikompassin neljästä tavoiteosa-alueesta on yritysten digitalisaatio. Suomen tilanne on eurooppalaisissa vertailuissa yritysten digitalisaatiossa monessa suhteessa erinomainen. Eurooppalaiset vertailut sekä Suomessa vuosittain tehtävät Digibarometrit ovat kuitenkin osoittaneet, että yrityksillä on haasteita teknologioiden kokonaisvaltaisessa

Rajahonka, M. & Talsi, N. 2024. Digitalisaatio tuo ratkaisuja ja luo uusia mahdollisuuksia. Teoksessa Rajahonka, M. & Haapaniemi, H. (toim.) Luovia menetelmiä ja älykkäitä ratkaisuja. Digitaalisen talouden vahvuusalajulkaisu 2023. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, 150–155. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-568-0>

hyödyntämisessä ja esimerkiksi verkkokauppaa harjoittaa suhteellisen pieni osuus yrityksistä, vaikka yritykset käyttävät teknologioita laajasti (DESI 2022; Mattila ym. 2021). Lisäksi on nähtävissä pienten ja keskisuuren eli pk-yritysten ja suurten yritysten kehityksen eriytymistä (Ali-Yrkkö ym. 2023). Infrastruktuurin osalta Suomen haasteena on ollut myös suuren kapasiteetin verkon heikohko kattavuus maaseudulla (DESI 2022).

Toimintaympäristön muutokset haastavat yrityksiä uudistamaan totuttuja toimintatapojaan. Ilmastokriisin ja tietoturva-uhkien lisäksi väestön ikääntyminen on keskeinen uhkatekijä. Ikääntyminen vaikuttaa kahta kautta yhteiskunnassa. Työssäkäyvien lukumäärän vähentyessä talouden kasvumahdollisuudet heikentyvät, ja samalla väestön ikääntyessä hoiva- ja eläkemenot kasvavat. Toisaalta digitalisaatio luo mahdollisuuksia, ja se voi auttaa yhteiskuntaa vastaamaan näihin uhkiin. Etenkin pk-yritysten digikyvykkyyden edistäminen on tärkeää: tarvitaan moniulotteista ajattelua, jossa painopiste pitää siirtää teknologiakeskeisyydestä kohti uusia liiketoimintamalleja, käytäntöjä ja uudentyyppistä johtamista. (Valtioneuvoston selonteko 2022).

Teeman artikkelit

Julkaisun toisen teeman otsikko on *Yritysten digitalisaatiota tukemassa*. Teemaosion artikkelit käsittelevät laajasti edellä kuvattuja aiheita. Pk-yrityksiä on hankkeissa tuettu toisaalta toimintaympäristön muutosten sekä digitalisaation uhkien ja mahdollisuuksien tunnistamisessa ja toisaalta digiosaamisen vahvistamisessa sekä liiketoimintamallien, viestinnän ja johtamisen kehittämisessä. Digitaalisen talouden hanketyössä ymmärrettään ja tunnistetaan monipuolisesti pk-yritysten liiketoiminnan haasteita ja mahdollisuuksia sekä pyritään tarttumaan niihin.

Artikkelissaan *Näin liiketoimintaa luotsataan digimaailman myötä- ja vastatuulissa* Erna Gronow, Hanna Nieminen, Elina Saarela ja Sabine Suorsa käsittelevät digimaailman vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Esimerkkinä mahdollisuuksista kirjoittajat esittelevät pelimaailman ja sen monipuoliset soveltamismahdollisuudet pk-yrityksissä.

Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy on ollut mukana Xamkin vetämissä Digiportaati-hankkeissa. Yritysneuvoja Sari Kujala kertoo Digiportaati 2.0 -hankkeesta yrityksille tarjotuista digisparrauksista artikkelissaan *Eteläsavolaisten mikroyritysten liiketoiminnan kehittäminen digisparrauksen avulla*. Hankkeen peruskivi ovat olleet koulutukset, mutta yrityksille

on tarjottu mahdollisuutta viedä koulutuksessa saatuja oppeja käytäntöön omassa liiketoiminnassaan sparrauksen avulla.

Kolmannessa artikkelissa *Kyvenlaaksolaisten yritysten kyber- ja tietoturvatason nostaminen parantaa koko alueen kybervalmiuksia* Jenna Ruuska käsittelee kaikille pk-yrityksille elintärkeää aihetta. Joskus saatetaan ajatella, ettei kyberturvallisuuden huomioiminen ole niin suuressa roolissa, kun yritys on pieni. Artikkelissa korostetaan, että kyberturvallisuutta tulee tarkastella asiakkaan näkökulmasta, koska tietojen vuotamisen vaikutus on asiakkaalle yrityksen koosta riippumatta sama kaikissa tilanteissa.

Neljännessä artikkelissa *Digitaaliset alustat ja viestintävälineet senioritalouden markkinoinnissa* Mia Pakarinen korostaa, että digitaalinen viestintä tavoittaa varsin hyvin myös ikääntyneen väestönosan. Tätä mahdollisuutta yritysten pitäisi hyödyntää, koska sitä kautta on mahdollista tavoittaa asiakkaita myös oman maakunnan ulkopuolelta. Kuitenkin kun viestintä kohdistuu erityisesti vanhempaan väestöryhmään, korostuvat saavutettavuuden edut kilpailukeinoina. Väestön ikääntyminen on haaste, jonka ratkaisussa digitaalisuudella voi olla merkittävä rooli.

Myös viidennessä artikkelissa käsitellään ikäihmisten markkinoita. Artikkelissa *Ikäihmisten markkinoilla on tilaa yrityksille* Helena Merikoski, Sinikka Mynttinen ja Mervi Rajahonka kannustavat yrityksiä huomaamaan uudet mahdollisuudet, jotka liittyvät uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ikääntyville kuluttajille. Aikaansa seuraava yritys mukautuu toimintaympäristönsä muutoksiin. Kun asiakkaat ikääntyvät, yrityksen on otettava liiketoiminnassaan heidän uudet tarpeensa ja toiveensa huomioon.

Artikkelissaan *Seikkailu digiviestinnän viidakossa eli lisää elinvoimaa alueelle yritys yhteistyöstä* Mariya Loginova, Laura Rautio ja Sini Laukkanen kertovat yritysten viestinnän ja markkinoinnin sekä hanketoimijoiden yhteisen viestinnän kehittämisestä Savonlinnan seudulla. Palvelumuotoilu otettiin viestinnän työkaluksi, ja se toi syvempää ymmärrystä viestin vastaanottajasta ja hänen ongelmistaan. Digiviidakossa ei kenenkään kannata seikkailla yksin. Yhteistyössä toteutettu digitaalinen viestintä, jossa mukana ovat alueen kaikki toimijat, on avain alueen elinvoiman lisäämiseen.

Uuden johtajuuden aiheisiin pureutuu Mia Pakarinen seitsemännessä artikkelissa *Mitä johtajan pitäisi ymmärtää ihmisen vireystilan säätelys-*

tä? Kirjoittaja korostaa, että sopiva määrä painetta voi saada ihmisen toimimaan tehokkaammin. Jos taas painetta on liikaa ja palautuminen jää vajaaksi, syntyy pitkittynyt ylivireystila, joka alentaa suorituskykyä. Pitkittyessään ylivireystila on aina terveydelle vaarallista. Työpaikan toimintakulttuuri voi aiheuttaa haitallisen pitkittyneen ylivireystilan, jos työpaikalla on paineistettua kilpailua, epävarmuutta ja turvattomuutta.

Helena Merikoski käsittelee monipaikkaista asumista keinona säilyttää ja uudistaa harvaan asuttujen alueiden elinvoima artikkelissaan *Kohti palvelurikkaita kyläyhteisöjä*. Hän korostaa, että kasvukeskuslähtöinen ajattelu on mahdollista kääntää päälaelleen ja rakentaa monipaikkaisuutta tukevien palvelurikkaiden kylähubien verkosto. Monipaikkaiset asukkaat haluavat hankkia tuotteita ja palveluja paikallisesti, ja siksi paikallisten yritysten kehityksen tukeminen on tärkeää.

Teeman viimeinen artikkeli on *5G-testiverkot maakunnan innovaatio-toiminnassa*. Kirjoittaja Jari Handelberg korostaa, että 5G-teknologia tuo uusia mahdollisuuksia erityisesti harvaan asutuille alueille. Yritysten ja muiden organisaatioiden kynnys investoida omaan 5G-verkkoon on korkea. Kynnys omien verkkojen hankintaan madaltuu merkittävästi, jos organisaatio pääsee kokeilemaan asioita paikallisen korkeakoulun hallinnoimassa 5G-testiverkossa.

Lopuksi

Digitalisaatio voi auttaa löytämään ratkaisuja yritysten ja alueen asukkaiden haasteisiin. Erityisesti Kaakkois-Suomen maakunnat ovat haasteen edessä väestön ikääntyessä muuta maata nopeammin. Digitalisaatio on avainasemassa alueen elinvoiman, veto- ja pitovoiman, yritysten kilpailukyvyyn, monipuolisen palvelurakenteen säilymisen, monipaikkaisen asuminen ja lopulta ihmisten toimeentulon, onnen ja hyvinvoinnin takaajana.

Digitaalisen talouden vahvuusalalla on pyritty tukemaan yrityksiä monipuolisesti digitaalisen liiketoiminnan kasvattamisessa sekä madaltamaan kynnystä kokeilla uusia digitaalisia ratkaisuja. Lisäksi eri kampuskaupungeissa on digitalisaation eri osa-alueista erikoisosaamista, joka hyödyttää koko alueen yrityksiä. Mikkelissä erityisenä painopisteenä on ollut yritysten tiedonhallinnan asiat, Kotkassa kyberturvallisuus ja Kouvossa digitaalinen muotoilu. Tekoäly, älykkäät koneet ja niihin liittyvät sovellukset tulevat olemaan yhä vahvemmin mukana tulevaisuuden kehittämistyössä.

Valtioneuvoston selontekoa (2022) mukailten voidaan todeta, että vaikka lähtökohdat ovat hyvät digitalisaation hyödyntämiseen ja uhkien selättämiseen, vahvuudet eivät muutu onnistumisiksi itsestään. Onnistumisiin tarvitaan laajaa yhteistyötä. Yritykset ovat avainasemassa: niiden täytyy säilyttää kehityksintonsa, tunnistaa osaamistarpeensa ja tarttua uusiin mahdollisuuksiin. Keskeinen osa vahvuusalan perustyötä on tukea yritysten liiketoiminnan digitalisoitumista. TKI-toiminnassa riittää siis tulevaisuudessakin töitä.

LÄHTEET

Ali-Yrkkö, J., Kässi, O., Pajarinen, M. & Rouvinen, P. 2023. Digibarometri 2023: Data, tekoäly ja talouskasvu. Taloustieto Oy, Helsinki. Saatavissa: <https://www.etla.fi/julkaisut/muut-julkaisut/digibarometri-2023-data-tekoaly-ja-talouskasvu/> [viitattu 22.12.2023].

DESI 2022. Digital Economy and Society Index (DESI) 2022. Finland. European Commission. Saatavissa: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-finland> [viitattu 22.12.2023].

Mattila, J., Pajarinen, M., Seppälä, T., Mäkräinen, K. & Neuvonen V. 2021. Digibarometri 2021: Vuosikymmen verkkokauppaa ja alustataloutta. Taloustieto Oy, Helsinki. Saatavissa: <https://www.etla.fi/julkaisut/digibarometri-2021-vuosikymmen-verkkokauppaa-ja-alustataloutta/> [viitattu 22.12.2023].

Valtioneuvoston selonteko. 2022. Valtioneuvoston selonteko: Suomen digitaalinen kompassi. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:65. Helsinki 2022. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-906-9> [viitattu 22.12.2023].